

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Інституту
Академік НАН України
Б.В. Буркинський
« 27 » квітня 2016 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО СИСТЕМУ ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНО-НАУКОВОГО) РІВНЯ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ В ІНСТИТУТІ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА
ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ
(зі змінами від 31.07.2020р. Протокол №11)**

УХВАЛЕНО
Вченою радою
ІПРЕЕД НАН України
Протокол № 11
від « 27 » квітня 2016 р.

ОДЕСА 2016

ЗМІСТ

1. Загальні положення	3
2. Порядок організації оцінювання результатів навчання аспірантів	4
3. Оцінювання результатів проходження практики	9
4. Заключні положення	9
Додатки	10

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про порядок оцінювання результатів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень (далі – Положення) є основним нормативним документом, що регламентує основні принципи поточного і підсумкового оцінювання результатів підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі - аспірантів) та умови їх реалізації, що затверджуються Вченою радою Інституту відповідно до законодавства України про вищу освіту.

Це Положення спрямоване на реалізацію таких завдань:

- оцінювання результатів навчання (знань, умінь, навичок, інших компетентностей), набутих в процесі навчання за певною освітньо-науковою програмою та інформування аспірантів про якість досягнутих результатів;
- забезпечення дотримання принципів об'єктивного оцінювання та подолання елементів суб'єктивізму;
- підвищення мотивації аспірантів до систематичного засвоєння програмного матеріалу та активної роботи впродовж усього періоду навчання, переорієнтації їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок;
- систематизацію знань аспірантів та їх активне засвоєння;
- не допущення розбіжностей між контрольними завданнями та змістом навчальної програми з навчальних дисципліни;
- забезпечення відкритості контролю, форм контрольних заходів і критеріями оцінювання знань, умінь та навичок;
- створення належних умов вивчення програмного матеріалу й підготовки до контрольних заходів;
- аналіз результатів навчання та вплив науково-педагогічного працівника на процес самостійної роботи аспірантів і ефективність освітнього процесу в цілому;
- розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей аспірантів, розвитку їх творчого мислення та підвищення ефективності освітньої діяльності науково-педагогічних працівників.

Реалізація основних завдань оцінювання результатів підготовки аспірантів в Інституті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контрольних заходів. За місцем, яке посідає контрольний захід в освітньому процесі, розрізняють: вхідний контроль, поточний контроль, підсумковий контроль.

Аспіранти мають бути чітко проінформовані про стратегію оцінювання, яка застосовується щодо їхньої навчальної програми; про те, які методи оцінювання будуть до них застосовані; які очікувані результати, а також про те, які критерії будуть використані при оцінюванні результатів навчання

Підготовка аспірантів передбачає виконання відповідної освітньо-наукової програми Інституту за певною спеціальністю та згідно з індивідуальним планом

роботи аспіранта, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяг усіх видів робіт, а також запланований захист дисертації упродовж строку підготовки в аспірантурі. Індивідуальний план роботи аспіранта погоджується здобувачем з його науковим керівником та затверджується Вченою радою Інституту упродовж двох місяців з дня зарахування аспіранта до Інституту.

Індивідуальний план роботи є обов'язковим до виконання здобувачем і використовується для оцінювання успішності запланованої роботи. Порушення строків виконання індивідуального плану роботи без поважних причин, передбачених чинним законодавством України, може бути підставою для ухвалення Вченою радою Інституту рішення про відрахування аспіранта.

Протягом строку навчання в аспірантурі Інституту аспірант зобов'язаний виконати усі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема навчальні: здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та психолого-педагогічної діяльності. Усі аспіранти незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта.

Також аспірант зобов'язаний виконати усі вимоги до наукової складової програми: провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, публікувати наукові статті за темою дисертації, проводити експериментальне впровадження, оприлюднити результати дослідження на конференціях, семінарах та вчасно захистити дисертацію.

Наукова складова освітньо-наукової програми оформляється у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта і є невід'ємною частиною індивідуального плану аспіранта. Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючими спеціалізованими вченими радами, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, яке пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

Стан готовності дисертації аспіранта Інституту до захисту визначається науковим керівником.

Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану і рекомендація відділу, у якому виконувалася дисертація.

2. ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ АСПІРАНТІВ

Оцінювання знань, умінь та навичок аспірантів проходить за результатами

їх навчання. Перелік екзаменів та заліків визначається робочим навчальним планом, навчальною програмою дисципліни у відповідності до галузі знань та спеціальності.

Система оцінювання знань, умінь та навичок аспірантів, набутих під час навчання, містить такі складники:

- вхідний контроль як діагностика вхідного рівня знань аспірантів;
- поточний контроль результатів навчальної діяльності аспірантів та оцінювання її результатів під час вивчення обов'язкових і вибіркового дисциплін;
- підсумковий контроль результатів навчальної діяльності здобувачів освіти та оцінювання її результатів після вивчення дисциплін у відповідності до навчального плану;

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань аспірантів і слугує науково-педагогічному працівнику орієнтиром для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання дисципліни та визначенні форм і методів організації освітнього процесу.

Поточний контроль результатів навчальної діяльності аспірантів під час вивчення обов'язкових і вибіркового дисциплін здійснюється з метою перевірки знань, умінь та навичок здобувачів освіти під час проведення аудиторних (індивідуальних та практичних занять), а також для перевірки результатів виконання та захисту завдань самостійної роботи. Завданням поточного контролю є перевірка рівня: засвоєння відповідного навчального матеріалу, набуття знань та сформованості навичок вирішення конкретних питань та ситуацій, умінь самостійно опрацьовувати завдання самопідготовки, здатності осмислювати сутність змісту матеріалу заняття, сформованості вмінь публічно чи письмово обґрунтувати власну точку зору, уміння працювати колективно, здатність нести відповідальність за надані рекомендації та прийняті рішення тощо.

Поточний контроль результатів навчання передбачає оцінювання:

- усного опитування;
- презентацій;
- активності аспірантів;
- тестового контролю;
- рівня підготовки наукових робіт;
- перекладів іншомовних текстів (при вивченні іноземних мов);
- рівня виконання завдань з поглибленого вивчення дисципліни;
- проходження заліків.

Завдання поточного контролю зорієнтовані допомогти аспірантам організувати свою роботу самостійно, сумлінно та систематично щодо опанування матеріалу навчальних дисциплін і мають на меті:

- визначити повноту, глибину програми дисципліни та якість сприйняття матеріалу, що вивчається;
- виявити результат засвоєння дисципліни, рівень сформованості компетентностей;

- визначити недоліки у засвоєнні навчального матеріалу і спланувати заходи щодо їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності аспірантів при підготовці до навчальних занять та визначити причини, що перешкоджають успішній систематичній навчальній роботі;
- виявити рівень навичок самостійної роботи й окреслити шляхи та засоби щодо їх розвитку;
- стимулювати інтерес аспірантів до змісту дисципліни та активність до пізнання.

У разі пропуску з поважних причин аудиторних занять аспірант має право їх відпрацювати за графіком консультацій. Поважними причинами пропуску аудиторних занять можуть бути хвороба, виклик до суду, правоохоронних органів чи до військового комісаріату; відрядження; сімейні обставини тощо, що мають бути підтвержені документально – лікарняний, медична довідка, повістка, тощо.

Порядок відпрацювання пропущених занять визначає викладач.

Поточний контроль за результатами наукової діяльності передбачає участь аспірантів у роботі наукових конференцій, круглих столів, підготовці публікацій, написання частини дисертаційного дослідження.

Результати поточної успішності аспірантів є показником рівня засвоєння ними модулів навчальної програми.

Підсумковий контроль це підсумкове оцінювання результатів навчання аспірантів з певної дисципліни навчального плану, що здійснюється в Інституті у формі екзамену або диференційованого заліку.

На підсумковий контроль виносяться питання, задачі, ситуаційні завдання тощо, що передбачають перевірку рівня розуміння аспірантами програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей як результатів навчання.

Проведення підсумкового контролю з дисципліни передбачається робочою програмою дисципліни як окреме заняття в межах годин, визначених робочим навчальним планом на проведення практичних, семінарських занять, і проводиться на останньому за розкладом такому занятті.

Екзамен – форма підсумкового контролю рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід за екзаменаційними білетами, складеними за програмою дисципліни. Метою екзамену є перевірка рівня засвоєння аспірантами програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчого використання накопичених знань, формування власного ставлення до проблеми.

На екзамені оцінюванню підлягають:

- володіння категорійним апаратом, фаховою термінологією та теоретичними знаннями;
- вміння демонструвати практичні навички при розв'язуванні задач, вирішенні ситуацій;
- вміння продемонструвати креативність та системність знань, володіння сучасними методами, методиками при вирішенні практичних питань.

Екзамен проводиться в усній або письмовій формі за екзаменаційними білетами, складеними за програмою дисципліни і затвердженими Вченою радою.

Екзаменаційні білети зберігаються у відділі аспірантури та докторантури. Щороку вони переглядаються та затверджуються в установленому порядку.

Якщо до екзаменаційного білета включаються як завдання блоки тестових питань, рекомендовано використовувати тести закритого типу (з варіантами відповідей) та відкритого типу (без варіантів відповідей). Відповідь аспіранта на кожне із завдань екзаменаційного білета, залежно від рівня її повноти й коректності, оцінюється різною кількістю балів.

Загальна підсумкова оцінка вивчення дисципліни з підсумковим контролем у формі екзамену складається із суми результатів поточного та підсумкового контролю, яка фіксується в екзаменаційній відомості. (додаток 1). Якщо аспірант був відсутній з неповажної причини, викладач виставляє у відомість не з'явився і ставить свій підпис.

Повторне складання екзаменів з кожної дисципліни допускається не більше двох разів. При незадовільній оцінці з першої спроби - науково-педагогічному працівнику з даної дисципліни, другий раз - комісії, яка створюється з науково-педагогічних працівників, заступника директора з наукової роботи та завідувача аспірантури.

Аспірант, який набрав менше 34 балів (включно), не допускається до повторного складання екзамену і вважається таким, що має академічну заборгованість.

Диференційований залік – форма підсумкового контролю рівня засвоєння аспірантами навчального матеріалу з окремої дисципліни на підставі результатів поточного контролю рівня знань, умінь та навичок здобувачів освіти. Оцінювання результатів навчальної діяльності аспірантів з обов'язкових та вибіркових дисциплін здійснюється відповідно до навчального плану або на підставі результатів поточного контролю, тестів тощо.

Присутність аспірантів на екзамені та заліку є обов'язковою.

Засобами оцінювання рівня професійних знань, умінь та навичок аспірантів, ступеня сформованості їх професійних компетенцій є теоретичні питання (тести) та практичні завдання.

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня загально-професійних і професійно-практичних компетентностей аспірантів, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій і освітньо-кваліфікаційними характеристиками фахівців за галуззю знань.

Результати поточного, підсумкового та комплексного контролю є рівноцінними показниками рівня засвоєння аспірантами знань, набуття умінь та сформованості навичок, що визначені відповідною освітньо-науковою та навчальною програмою. Академічні успіхи аспірантів визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується в Інституті, реєструються з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS. Підсумкова оцінка навчальної діяльності аспірантів виставляється за такою шкалою:

Сума балів	За шкалою ECTS	За національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
0-34	F	

Таблиця оцінок ЄКТС дозволяє здійснювати прозоре тлумачення та конвертацію оцінок з однієї системи в іншу. Ця таблиця встановлює співвідношення між різними системами оцінок в Європейському просторі вищої освіти та за його межами.

Якщо аспірант за результатами поточного контролю з дисципліни набрав 60 і більше балів, а на екзамені отримав нижчий результат, то науково-педагогічний працівник має право з метою з'ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові запитання в межах програми навчальної дисципліни. В такому випадку підсумкова оцінка з дисципліни визначається науково-педагогічним працівником з урахуванням балів (не більше 10), отриманих за відповіді на додаткові запитання, але не повинна перевищувати результатів поточного контролю.

Підсумкова оцінка з дисципліни заноситься до відомості підсумкового оцінювання та індивідуальних планів роботи аспірантів: Результати підсумкового контролю оцінюється від 0 до 100 балів:

- аспірантам, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку А. При цьому оцінку - 100 балів, як виняток, можуть отримати тільки аспіранти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, виступали на конференціях тощо;

- аспірантам, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили неточності, ставлять оцінку В;

- аспірантам, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку С;

- аспірантам, які показали задовільні результати оволодіння навчальною програмою дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускають помилки, ставлять оцінку D;

- аспірантам, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни дисципліни та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку E.

Аспіранти, які за результатами вивчення дисципліни отримали

незадовільні оцінки FX або F, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і повторно перескласти підсумковий контроль.

Поточна робота аспірантів оцінюється теж від 0 до 100 балів. Кількість балів та їх розподіл за видами завдань під час поточного і підсумкового контролю з дисципліни та критерії оцінювання знань аспірантів доводяться до відома аспірантів науково-педагогічним працівником на першому навчальному занятті з дисципліни.

При вивченні навчальних дисциплін, що викладаються декілька семестрів, загальна оцінка з дисципліни розраховується як середньозважена за результатами підсумкового контролю.

3. Оцінювання результатів проходження практики

Оцінювання результатів набуття навичок та практичних умінь аспірантів під час проходження науково-педагогічної чи науково-дослідницької практики відбувається за 100-бальною шкалою.

4. Заключні положення

Це Положення, а також всі зміни до нього затверджуються Вченою радою Інституту.

Це Положення, а також всі зміни до нього розміщуються на офіційному сайті Інституту.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ

20__ - 20__ навчальний рік

Спеціальність _____

Форма навчання _____

Курс _____

Рік вступу _____

ЕКЗАМЕНАЦІЙНА ВІДОМІСТЬ № _____

з дисципліни _____

за _____ навчальний семестр

Викладач _____

№ з/п	Прізвище та ініціали аспіранта	Оцінка			Підпис викладача
		за національною шкалою	кількість балів за 100-бальною шкалою	ECTS	
1.					
2.					

Підсумки оцінювання іспиту

БАЛИ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	ВСЬОГО ОЦІНОК
90-100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Зав. аспірантурою _____

Дата видачі _____

Внесено до БД _____

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ
20__ - 20__ навчальний рік

Спеціальність _____
Форма навчання _____
Курс _____
Рік вступу _____

ЗАЛІКОВА ВІДОМІСТЬ № _____

з дисципліни _____
за ____ навчальний семестр
Викладач _____

№ з/п	Прізвище та ініціали аспіранта	Оцінка			Підпис викладача
		за національною шкалою	кількість балів за 100-бальною шкалою	ECTS	
1.					

Підсумки оцінювання заліку

БАЛИ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	ВСЬОГО ОЦІНОК
90-100	A	зараховано	
82-89	B		
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Зав. аспірантурою _____
Дата видачі _____
Внесено до БД _____